

MISLAV BENIĆ

Odsjek za klasičnu filologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
benicm@ffzg.hr

O ANTROPONIMIMA U KUKLJICI U 20. STOLJEĆU

U članku se opisuju osobna imena u trima vremenskim odsječcima (prije i poslije Drugoga svjetskoga rata i nakon sedamdesetih godina), zatim tri oblika prezimena (službeno prezime, pridjevski oblik i djevojačko prezime udanih žena) i različiti nadimci u Kukljici u 20. stoljeću te se daju kraći popisi tih antroponima. Pri opisu antroponima osobito se uzimaju u obzir njihove fonološke i morfološke osobine te njihova upotreba. Na početku se članka ukratko prikazuje kukljički sustav fonema i prozodija, a daju se i najvažniji glasovni zakoni, na koje se pozivam u daljnjem tekstu članka.

1. Uvod

U ovom ću radu dati osnovne podatke o osobnim imenima i njihovim skraćenim/hipokorističnim likovima, trima oblicima kukljičkoga prezimena te nadimcima u mjestu Kukljici na otoku Ugljanu, i to one podatke do kojih se može doći na terenu. Dakle, ne namjeravam se baviti etimologijom, iako ću uz neke nadimke navesti tumačenja samih Kukljičana, a moguću etimologiju uz vrlo rijetke, nego me u prvom redu zanima autentičan izgovor antroponima, s čim u vezi na početku rada dajem i opis kukljičkoga glasovnog sustava i naglaska, njihova sklonidba, raznolikost u određenim razdobljima te njihova upotreba. Ovdje opisujem sustav antroponima kakav je bio u prošlom stoljeću, koji se urbanizacijom Kukljice sve više gubi, a moji se podaci odnose na ovo stoljeće uglavnom samo utoliko što ga stariji govornici još prilično dobro čuvaju.

Zahvaljujem svima od kojih sam prikupio podatke iz živa govora za ovaj rad, a to su: Nevena Benić, Ante i Milka Bilan, Slađana Radonjić, Dobroslav i Ratka Vojvodić. Osim toga, na susretljivosti i tehničkoj pomoći zahvaljujem profesorici Dunji Brozović Rončević, a na tehničkoj pomoći i nekim sugestijama Mati Kapoviću, Davidu Mandiću, Teu Radiću i Nadi Županović.

2. Glasovi¹

I. Fonemi kukljičkoga govora i glasovne promjene²

Kukljički se sustav fonema u određenoj mjeri razlikuje od standardnoga.

1. Kukljički govor ne poznaje foneme *č* i *ć* te *dž* i *đ*. Postoji samo jedan fonem *č* i jedan fonem *đ*. *Č* i *đ* glasovi su po mjestu izgovora između naših prednepčanika *č* i *dž* i nepčanika *ć* i *đ*, ali su ipak prednepčanici. Foneme *č* i *ć* te *dž* i *đ*, kao ni kukljički, ne poznaje ni govor obližnjega mjesta Neviđane na Pašmanu, ali razliku *č*: *ć*, *dž*: *đ* (izgovor nešto drukčiji od standarda) imaju sva ostala mjesta na otoku Ugljanu. Standardnomu *dž* dobivenomu jednačenjem od *č* i onomu u turcizmima odgovara *ž* (*svjēdožba*, *žigerica*), ali *đumper* (*džemper*) – “novo *dž*”.

2. Kukljički je govor ikavsko-ekavski govor, i odraz glasa *jat* u njemu u određenoj mjeri slijedi pravilo Jakubinskoga i Meyera, koje za hrvatske ikavsko-ekavske govore kaže da se *jat* ispred *t*, *d*, *n*, *r*, *l*, *z*, *st*, *zd* kojima slijedi tvrd (neprednji) samoglasnik ili im ne slijedi samoglasnik, odražava kao *e*. Postoje mnoge iznimke u korist odraza *i*, od kojih su neke objašnjive analogijom i ujednačavanjem, a druge nisu. Te druge mogle bi se protumačiti smještajem Kukljice i doticajem s drugim govorima. Puno su rjeđe iznimke koje se ne daju objasniti analogijom i ujednačavanjem, u korist glasa *e*, npr. *cēv*, *drēmāti*. Primjeri odraza *e*: *bēli* (*bēla*, *bēlo*, *bēloga*, ali *bičica* (vrsta smokve)), *cēli* (*cēla*, *cēlo*), *dē* (dio, ali *diliti*), *sēsti* (*sē*, *sēla*), *sediti* (*sēsti*), *donēti*, *blēd*, *srēdā*, *tēsto*, *vēst*, *lēto*, *kolēno*, *stēnā*, *vērovati*. Primjeri odraza *i*: *đilo*, *cvit* (*cviče*), *zvīzdā* (*n* – *zvīzdē*), *strilā* (*n* – *strilē*), *vītar*, *pīsma*, *vīra*, *ciditi*³, *uspiti*, *sītiti se*, *mīsto*, *dvīsto* (*dvīsto*), *pīna* (*pīniti se*), *pobīgniti*, *bižāti*, *mīžā*, *snīg*, *smīh*, *mlīkō*, *līp*, *rīč*, *sikīra*, *sīči*.

¹ Arhaičan sustav koji opisujem u ovom dijelu još ima određen postotak govornika, a ostali se služe međusobno prilično različitim sustavima. Jedna od njegovih bitnih značajki, koju više ne čuvaju ni mnogi stariji muški govornici, jest glas *a*.

² Od fonetskih značajki bitno je spomenuti da se u kukljičkom javlja vrlo otvoreno *o*, tj. kratko *a* kao rezultat jednačenja od kukljičkoga *o* u slogu koji neposredno slijedi onomu čiji je nositelj *ā*, *sānja* (*sānjā*), *Māvrav*, *Gājā*, ali *sānjālo* (pridjev radni), *čēko*, *po glāvī*. Kratko se *a* javlja još u obliku *vā* (ovo), ali *tō*. U fonološkom zapisu kratko *a* zapisujem kao *o*. Treba još znati da su u kukljičkom samoglasnici *i*, *e*, *o* nešto zatvoreniji kada su dugi, i otvoreniji kada su kratki, da je *l* sasvim nezatno umekšano (znatno je mekše u nekim drugim dalmatinskim govorima), da je *v* zubnounsneni tjesnačnik svugdje osim pred *a*, gdje može biti i zubnounsneni približnik, te da postoje neobavezni, nenaglašeni nosni samoglasnici *a*, *e*, *i*, *o*, koji nastaju tako da *n* na kraju riječi, kada sljedeća riječ počinje samoglasnikom ili glasom *j* u brzu govoru kad nema stanke, daje nosnu komponentu (*līpo na|ī je*, *čēko* i *mīslin*, *ne krāde jā*).

³ O kraćenju korijena ovoga i nekih drugih glagola (izvorno n. p. c) v. Kapović 2003.

3. Postoji jedan razlikovan glas kojega nema u standardnom hrvatskom jeziku. To je glas *a*, dugo zatvoreno *a* (kontrastivno i dijakronijsko objašnjenje v. u dijelu o prozodiji). Ovaj se fonem javlja samo pod naglaskom i kao prednaglasna duljina (*glāvā, glāvu, nā glōvu*).

Za kukljički su govor karakteristične sljedeće glasovne promjene i osobitosti koje ga razlikuju od hrvatskoga standardnoga jezika. Dosta je inovacija u odnosu na hrvatski standardni jezik, ima pojava koje su usporedne, a negdje kukljički govor čuva starije stanje nego standard.

1. Palatalizirana skupina *sk* i jotirana skupina *st > šč* (*vrīščiti*), (*gūščerica, preměščen*), a skupina *zg > žđ* – *zvīžđiti*. Skupina *žj* (pojednostavnjeno *ž*) javlja se, koliko znam, samo u riječima *dāž* (G – *dažjā*) i *dažiti* (kiša, kišiti).

2. *L* kojemu prethodi stražnjonepčanik, a slijedi prednji samoglasnik, daje *lj* (*gljèdati, hljīb* (hljeb), *kljīn* (klin), *kljīške* (klijesta)).

3. Staro *ε* iza *j, lj, č, ž* prelazi u *a*, odnosno *a* (v. odjeljak o prozodiji), ali ne beziznimno: *jazīk, kljāti, kljakniti, sažāti* (iscijediti), ali *gljèdati, kljēcāti*.

4. Nema prijeglasa u instrumentalu jednine i genitivu množine imenica jo-sklonidbe (*ōcun* (ocem), *kolāčov* (koláčā)), a drugdje ovisi o čestoti upotrebe (*mojè, očev, strīčēv, Miličev, Tanjōžov, Mišov*).

5. Postoji razjednačavanje zubnika u užem smislu (N *presāc* – G *preščā* i *prescā* (prasad)), zubnika u širem smislu s epentetskim *d* (*ždrèli* (zreo)), prednepčanika (*Ždrēlāc, Zdrēčānin, Zdrēška* (Ždrelčanka)), treptajnika (*lèbro, slebrò, lāskrižje*), nosnika (*sūmljon* (sumnjam), *đimljok* (dimnjak), ipak *ūmnjok*) i zapornika (*lāhto* (lakat), *nōhat* (prema ostalim padežima: *nōhta, nōhtu, šavtāti*), a ovamo bih ubrojio i pojavu gdje slivenik postaje tjesnačnikom – razjednačavanje zapornika u širem smislu (*māška* (mačka), *čīčāk* (G – *čīčkā* i *čīškā* – cvrčak), *kukljīški*).

6. Gubljenje suglasnika *t* i *d*: *okīniti* (ali *pētkūn*), *osīci, ljūski* (slično razjednačavanju slivenika), *pē kūč* (pred šumnikom), ali *pēt rib* (pred zvonačnikom; *t* će u broju ostati i pred samoglasnikom i pred stankom), ali uvijek *kò mene* (kod mene), *prī manun* (preda mnom), međutim, *ō(d) mene, kā je dōšo*.

7. *H* nestaje između samoglasnika od kojih je prvi kratko *u*, a na njegovo mjesto u zijevu dolazi *v* (*kūvati, krūh*, G *krūva*, ali *dūh* s G *dūha, sūho, ūho*⁴ itd.). *H* ponekad nestaje na početku riječi ili između samoglasnika (*(h)oditi, oču, (h)iti, griotā*).

8. Gubljenje nenaglašenih samoglasnika na početku riječi (afereza): 1. slavenske riječi: veznik (*a*)*ko*, prijedlog (*o*)*kolo* (prilog je uvijek *ōkolo*), pokazne zamjenice i zamjenički prilozi (*o*)*vāj, (o)nāj, vāko, nāko, vāmo, nāmo* itd.,

⁴ *U* je u *uho* skraćeno, a izvorno je dugo *u* (v. Kapović 2003).

imenice *tâc* (G – *ôca*), *čenāšī* (krunica), glagoli *blāčīti se* (oblačiti se (nebo)), *prebūči se*, ali *obūči*; 2. strane riječi: *čāī*, *Mèrika*, *Strālija*, *nèkcija*, imena *Līva*, *Līvija*, *Mīlija* (službeno *Olīva*, *Olīvija*, *Emilija*) itd.

9. Našoj zamjeni *l* u *o* odgovara zamjena *l* u *a* *ùmra* (*umro*), *īstra* (obrisao). Taj je odraz očuvan samo iza nekada slogotvornoga *r*. Drugdje je na kraju riječi došlo do stezanja s prethodnim samoglasnikom pri čemu se on duljio, a kvaliteta mu je ostajala ista (*lègo* < *lègā (umetanje poluglasa), *pā*, (f. *pāla*), *rokē* (G – *rokēla* – drveni valjčić na koji se namata konac), *rodī* (f. *rodīla*), *ubō* (f. *ubōla*), *nadū se* (*nadūla se*). Ipak u genitivu postoji kolebanje (N – *mānula*, *srdēla*: g – *mānu*, *srdē*; N – *hrōštula*, *šāndela*, *postō*⁵: g – *hrōštul*, *šāndel*, *postōl*). Unutar riječi do zamjene i stezanja dolazi samo iza *e* i *o*, dok drugdje *l* ostaje *l* (*Ždrēlāc*: G – *Ždrēcā*, *kōlāc*: G – *kōcā* (duljina u N i A prema ostalim padežima); *pālac*: G – *pāca*, *filc* (kudjelja): G – *filcā*, *mūlāc*: G – *mūlcā*).

10. *M* koje zatvara slog prelazi u *n*. To se događa: a) na kraju riječi u nastavcima i u brojevima, a na kraju osnove ostaje *m* da bi joj se očuvao integritet: *sēdan*, *znān*, *vōlin*, ali *srām*, *grūm* (G – *grōma*) i b) unutar riječi kad mu ne slijedi usnenik: *slānka*, *pāntiti* ali *sāmca*, *Njēmca* – i primjera i protuprimjera je malo.

11. *O* u slogu zatvorenu nosnikom (nosnik *nj* je problematičan) prelazi u *u* (pod naglaskom *ū*): *ūn* (on), *grobūn* (grobom), *zvūn* (zvon, zvonjava), *Zvūnko*, *grūm*, *būmba*, *bumbadīrāti*, *kūnjka* (vrsta školjke – *conca*), ipak *ūnda*, *kōnj*, *vōnj*.

12. Prijedlog *s* (samo s instrumentalom, a s genitivom *iz*) i predmetak *s* imaju protetski samoglasnik *i*. Prijedlog *ga* ima uvijek, a predmetak kako kad. Odsutnost protetskoga samoglasnika ne ovisi o fonološkim čimbenicima nego o upotrebi pojedine riječi i doticaju kukljičkoga govora s drugim govorima. Primjeri: *is ānkun*, *iž ženūn*, *is Māricun*, *iš njūn* (jednačenje po mjestu tvorbe prelazi granice riječi); (*i*)*smotāti*, *isvūči*, *skratīti*, *smanjīti*, (*i*)*skūpiti*, *snājti se*, *ismrāčīti se*, (*i*)*stīsniiti*, (*i*)*slomiti*.

Od navedenih su pravila 2., 4., 9., 10. i uz neke ograde 11. beziznimna onako kako su formulirana, dok ostala imaju manje ili više iznimaka ili se promjene koje opisuju, javljaju na rijetkim primjerima. Još je nekoliko takvih promjena i razlika u odnosu na standard koje bi se mogle smatrati rubnima, npr. čuvanje staroga skupa *čr* u *čřv*, *čřivo*, *čřišnja* i *jt* u *dōjti* i sl., odraz slabih poluglasa u primjerima *pāsa*, *mānun* (ali *dī*, *mīn*, a ne *kadi*, *malin*), prelazak skupa *ra* u *re* (*rēpāc* – vrabac, *presāc* – prasac, *rēsti* – rasti) ali *krāden*⁵) i *hv* u *f* (*fāīiti* – hvaliti, ali *vātati* – hvatati) itd. Ovamo pripadaju i pojedinačni slučajevi kao pojednostavnjenja *črljīv* (crvljiv), *sekřva* (prema *svēkar*), *presīnoč*, *presūtra jenā*, *zājno* prema *jedān* i jednačenje *Lišīška* prema *Lisīca*.

⁵ Nevidane: *krēden*.

II. Prozodija i *a*

Kukljički je naglasni sustav tipičan čakavski naglasni sustav bez zanaglasne duljine i neoakuta, što znači da ima kratki i dugi silazni naglasak i prednaglasnu duljinu neposredno pred naglašenim slogom. Trag zanaglasne duljine vidi se primjerice u usporedbi s hrvatskim standardnim jezikom jer se dugi glas *a*, koji se pod naglaskom i u prednaglasnom položaju odrazio kao *a* (uvijek dug), u zanaglasnim slogovima odrazio kao *o* (*čeko* – *čekā*, ali *sriča* – *srēča*). Naravno da se kukljički govor i standard donekle podudaraju u pogledu rasporeda naglasaka (uzevši u obzir novoštokavski pomak) i duljina. Ipak je potrebno navesti neke važne inovacije u pogledu kvantitete samoglasnika osim spomenutoga gubljenja zanaglasne duljine.

1. Slogotvorno je *r* uvijek kratko (*čr̄n*, *vrstā*).

2. Dulji se naglašeni zatvoreni slog: *pāsti* (*pāstī*) – prezent – *pāden*, *dovēsti* – *dovedēn*, *pōp* (*G* – *popā*), *čigōv* (f. *čigōva* – čiji) itd⁶. Međutim, ovo duljenje nije beziznimno. Neke su iznimke više ili manje sustavne, a druge izgledaju nasumično. Do duljenja ne dolazi u riječi s prednaglasnom duljinom: *nārōd*, *vārōš*, *pētāk*, *pīvāc*, ali *jazīk*, *kolačīč*, *švenāc* (uš), *presāc*, ipak *tētāc* (možda prema *tāc*) te miješanje *jesān* i *jesān* i *nīsān* i *nīsān* te sufiksi u pridjeva *Bāljkin*: *Bāljkina*, *Slavīčēv*: *Slavīčēva*. Nema duljenja ni u komparativu: *mēklji*, *dēblji*, *dūmbli*, *lāšji* = *lāglji*, *ūžji*, *šr̄ji* itd. Ne dulji se samoglasnik u nekim novijim i stranim riječima: *brāšno* (ondje starije *mūkā*), *manēstra*, *katāstar*, *pijāt*. S druge strane uvijek se dulji zatvoreni slog infinitiva i pridjeva radnoga glagola suglasničkih osnova (*grīsti*, *bōsti*, *grīzla*, *pēkla*, *pomōgla*), ali nema duljenja u učestalih glagola od glagola suglasničkih osnova (*grīskati*, *bōckati*, *sīckati*). Još primjera s duljenjem: *zāšpen*, *rāšpen*, *zāpnen*, *ūžgen*, *tēkla*, *Blāgdonovi*, *nōhti*, *u rukāh*, *takōv* (f. *takōva*), *grīblja* (međa), *jedān*, *korīst* (*G* – *korīstī*), *zēmlju*, *tlōh* (*G* – *tlōhā* – pod), *čīstīti*, *čīsto*, *mōkro*, *mīš*, *čēšljon*, *čēšalj*, (*G* – *čēšlja*), *nāš*, *rāk*, *sīr*, *brāt*, *sīt*, *snōp*, *blītva*, *tīkva*, *smōkva*, *skrūška*, *ūsница*, *črīšnja*. Primjeri bez duljenja: *ōdne*, *nāzvo*, *mōdro*, *vītar* (*G* – *vītra*), *īdro*, *lēbro*, *iskorīstīti*, *ōštro*, *slātka*, *krātka*, *gūška*, *mrāz*, *dlān*, *dāž*, *pās* (*pās*), *zēt*, *kōsti*, *ōsti*, *ōtrov*, *Isūs*, *bāčva*, *šīdro*, *prāška* (breskva), *njūška*, *mīslīti*.

3. Dijakronijski gledano nakon duljenja spomenuta u prethodnom odjeljku dulji se naglašeno *a* (*bāba*, *blāto*, *ženā*, *rūkā*). Na kraju se prozodijske riječi *a* ponekad ne dulji, a često se izgovara poludugo, osobito iza duljine. Osim toga postoje određeni slučajevi kada *a* ostaje kratko, a to su:

⁶ Razumije se da se i u kukljičkom kao i u standardu dulji vokal pred skupom zvonačnik + suglasnik (*jānjac*, *jānjca*, *mārka* (*g* – *mārōk*)).

1. prezent i imperativ nekih glagola n. p. *b* (složenice glagola n. p. *c* ili izvorno glagoli n. p. *c*) i n. p. *c*: *ugäsi(n)*, *smänji(n)*, *osläbi(n)*, *gäsi*, *plät(i)(n)*;
2. zamjenice i zamjениčki prilozi (*käko*, *väko*⁷, *täko*, *sväki*, *sväšta* itd.);
3. starija ženska imena: (*Käta*, *Zläta*, itd.) i vrlo mnogo novijih muških i ženskih;
4. neki uzvici (*äla*, *äjda* – hajde);
5. strane i nove riječi (*käsa* (lijes), *bräšno*);⁸
6. zijev u brojeva i još ponekih riječi (*četrnäest*, *väj*k (od *vavik* – uvijek), ali *käuč*);
7. prijedlog *kraj* ima kratko *a* i kad je naglašen (*kräj mora*).

3. Imena

Kukljička imena u 20. stoljeću dosta su raznolika. S obzirom na sklonosti u njihovu nadijevanju mogu se uočiti tri razdoblja. Sva su tri razdoblja relativno bogata, a najbogatije je drugo. Prvo razdoblje traje otprilike do Drugoga svjetskoga rata. Mnoga su od imena iz prvoga razdoblja nakon Drugoga svjetskoga rata u Kukljici izumrla, a neka su se nastavila davati. U imenima se iz prvoga razdoblja često očituju obilježja mjesnoga govora. Drugo razdoblje traje otprilike do sredine sedamdesetih godina, a karakteriziraju ga vrlo šarolika imena. Mještani ili donose u Kukljicu neobična imena dajući ih djeci ili ih preuzimaju od sumještana. Treće razdoblje traje do danas, a karakteriziraju ga međunarodna, općehrvatska i općedalmatinska imena slična imenima u većem dijelu Dalmacije toga doba.

U ovom ću odjeljku navesti neka imena karakteristična za prvo i neka karakteristična za drugo razdoblje i u zgradama njihove skraćene ili hipokoristične likove, ukoliko ih imaju. Skraćeni se lik imena u jednom slučaju uvijek upotrebljava umjesto punoga imena, što u zgradama ne naznačujem. U drugom se slučaju skraćeno ime uvijek upotrebljava za imenovanje i oslovljavanje jednih nositelja, dok se za imenovanje i oslovljavanje drugih nositelja upotrebljava puno ime. U trećem se slučaju skraćeno ime ponekad upotrebljava, a češće se upotrebljava puno ime. Ta dva slučaja naznačujem u zgradama. U zgradama još označavam javlja li se ime iz prvoga razdoblja i poslije te imena koja imaju, koliko mi je poznato, samo jednoga nositelja u svom razdoblju, označavam kao rijetka. Treba napomenuti i da oblici *Zvünko*, *Fünso*, *Livija*, *Liva* i *Milija* nisu skraćeni ili hipokoristični likovi,

⁷ U susjednom selu Kali: *väko*.

⁸ Ovo je prilično problematična kategorija i mnoge riječi imaju produljeno *a* iako su i nove i strane, npr. *katästar*, *käuč*.

već su rezultat glasovnih promjena navedenih pod 2., I, 8. i 11., a kao rezultat glasovne promjene, doduše karakteristične za Kali, a ne za Kukljicu, treba shvatiti i oblik *Blažinka*. I oblici *Áne* i *Plāvija* su prilagodbe, a ne skraćeni oblici. U imenima bilježim zatvoreno *a* gdje se ono izgovara, i naglasak, a razliku *č* i *ć* ostavljam.

1. Prvo razdoblje:

A. Muška imena: *Alfonso* (*Fûnso*; rijetko), *Ándelo*, *Āntè* (i poslije), *Bèpo* (rijetko), *Bògoljub* (rijetko), *Bòžidar* (*Bōžè*), *Brúno* (rijetko), *Dragutin* (mnogi nositelji *Drāgi*), *Frānè*, *Henrik* (*Rikica*; rijetko), *Ivān* (i poslije), *Ĵādrè*, *Ĵakov*, *Ĵeròlim* (rijetko), *Ĵòsip* (i poslije; *Ĵòsò*), *Kāro* (i poslije), *Konstantin* (*Kōštè*), *Krsto*, *Krševān* (neki nositelji *Krsè*), *Ljūbo* (i poslije rijetko), *Mārko* (i poslije), *Mīlan*, *Mirolav*, *Nikòla* (i poslije; neki nositelji *Nikò*), *Pērè*, *Pètar* (*Pèrè*), *Rāde*⁹, *Rafael* (*Rāfè*; rijetko), *Rūdi*, *Šānto*, *Šīmè* (i poslije), *Tōmè*, *Tōmislav* (i poslije; neki nositelji *Tōmè*), *Vēnko*, *Vicè*, *Vīnko*, *Vītomir* (rijetko, jedan nositelj i u idućem razdoblju), *Živko* (rijetko).

B. Ženska imena: *Ana* (*Áne*; i poslije kao *Āna*), *Andrijāna*, *Andulīna*, *Áne*, *Ānka*, *Biserka* (i poslije), *Blaženka* (*Blažinka*; i poslije, ali uglavnom *Blāženka*), *Dānica* (većina nositeljica *Dānka*), *Dānka*¹⁰, *Dīnka*, *Dōbra*, *Drāga*, *Dūmica* (rano izumrlo), *Ďēna* (rijetko), *Emīlija* (*Mīlija*), *Frānica*, *Grgica* (ponekad ih zovu *Grga*), *Gròzdana* (*Gròzda*; rijetko), *Írma*, *Ivāna* (i poslije kao *Ĵvana*), *Ĵākica*, *Ĵēlē*, *Kāta*, *Krstīna*, *Lēnka*, *Ljūbica* (i poslije), *Mārica*, *Marīja* (i poslije), *Mīlenka*, *Milēva*, *Mīlka*, *Nèdiljka* i *Nedjeljka* (i poslije; *Nèdiljka*), *Nēvenka*, *Nēvija* (rijetko), *Nikolīna* (rijetko), *Olīva* (*Līva*; rijetko), *Olīvija* (*Līvija*; rijetko), *Plāvija* i *Flāvija* (*Plāvija*), *Rājka*, *Tīnka*, *Vēnica* (rijetko), *Vēnka* (rijetko), *Vīnka* (rijetko), *Zdrāvka*, *Zlāta*, *Zōra*.¹¹

2. Drugo razdoblje:

A. Muška imena: *Āntislav* (*Āntè*; rijetko), *Bisero*, *Dāmīr* (rijetko), *Dārko*, *Dāvōr*, *Dīnko*, *Dōbroslav* (*Dōbri*), *Drāgomīr*, *Ďēnko* (rijetko), *Ēndi* (rijetko), *Frānko*, *Gòran*, *Hrvoje* (rijetko), *Ĵgor*, *Ĵādranko*, *Lēnko*, *Ljiljan* (rijetko), *Marīnko*, *Mīlo*, *Mīlorad* (*Mīlo*), *Mlāden*, *Mōjmir* (rijetko), *Nadalīno* (rijetko), *Nēven* (rijetko), *Radēnko* (rijetko), *Sāmōrad* (rijetko), *Srèčko*, *Svētko*, *Tihomīr* (*Tīho*), *Vāter*, *Vēčeslav* (rijetko), *Vēlimīr* (rijetko), *Vōjko* (rijetko), *Vrēmenko*, *Zlātko* (rijetko), *Zōrīslav* (*Zōrè*; rijetko), *Zvonko* (*Zvūnko*), *Žārko*.

⁹ Jedna, inače prilično pouzdana, informantica tvrdi da je naglasak *Rādè*, što je fonotaktički manje uvjerljivo.

¹⁰ Upozoravam na razliku između *Dānka* (skraćeno *Dānica*) i punoga imena *Dānka*.

¹¹ Opća imenica *zorā* pripada n. p. b.

B. Ženska imena: *Adèla* (rijetko), *Álda*, *Alzîta* (rijetko), *Bòjana* (rijetko), *Brànka*, *Dârîja*, *Dèsanka*, *Drîna* (rijetko), *Đênka* (rijetko), *Ěcija* (rijetko), *Frànka*, *Frîda* (rijetko), *Gõjislava* (rijetko), *Gõrana*, *Gordâna*, *Gracijâna* (rijetko), *Īzvorka* (zovu je *Īzvora*; rijetko), *Ĵadranka*, *Ĵordâna* (rijetko), *Ĵûgoslava* (rijetko), *Lêda* (rijetko), *Letîcija* (rijetko), *Lîdîja*, *Ljîljana*, *Ljûbezna*, *Ljûbislava* (rijetko), *Marînka*, *Mîla*, *Mîlena*, *Mîlojka* (rijetko), *Mîroslava* (rijetko), *Marîna*, *Mîra*, *Mlâdenka*, *Nêna* (rijetko), *Nêvena*, *Radênka*, *Râdojka*, *Rafaèla* (rijetko), *Râtka* (rijetko), *Ròsa*, *Rozalînda* (neki izgovaraju *Rozolînda*, nekada je zovu *Rôza*; rijetko), *Sjâjna*, *Sênda* (rijetko), *Sênka*, *Sîlvîja*, *Sjêverka* (rijetko), *Slâdana*, *Snjêžana*, *Sônja* (rijetko), *Suzâna* (rijetko), *Svêmira* (rijetko), *Svêtkâ*, *Tîha*, *Vênera* (rijetko), *Vêsela* (rijetko), *Vîcislava* (po djedu Vici; rijetko), *Vîšnja*, *Zdênka*, *Zûila* (rijetko).

Rijetka bi se neobična imena “naturalizirala” povezivanjem s nekom postojećom riječju, npr. *Lavantîna* umjesto *Valentina* za osobu rođenu dvadesetih godina (može se povezati s *levantâra/levantâra*, *lavandêra*? i sl.) i *Ĵagoda* umjesto *Agata* za osobu rođenu četrdesetih godina prošloga stoljeća.

O naglasku i sklonidbi imena i njihovih skraćenih oblika bitno je znati sljedeće. N. p. *b* (imena na –*ë* i *ð*) pripadaju samo imena *e*-vrste s naglaskom na zadnjem slogu nominativa, dok ostala pripadaju n. p. *a*, tj. imaju nepomičan naglasak. Sva su imena na –*e* *e*-vrste, npr. N – *Frānē*, *Āne*, G – *Frānē*, *Āne*. Imena na naglašeno –*o* (samo neki skraćeni oblici i nadimci) pripadaju *e*-vrsti, a ostala imena na –*o* *a*-vrsti, npr. N – *Ĵōsō*, *Nīkō*, *Ljūbo*, *Mīlo*, G – *Ĵōsē*, *Nīkē*, *Ljūba*, *Mīla*. Imena na –*i* (*Rūdi* i *Ēndi*) gube *i* u svim padežima osim nominativa i vokativa (G – *Rūda*). Skraćeni se oblici *Drāgi* i *Dōbri*¹² sklanjaju po pridjevskoj sklonidbi ovako: N/V – *Dōbri*, G/A – *Dōbroga*, D/L *Dōbromu*¹³, I – *Dōbrin*. I ime se *Dōbra* sklanja kao pridjev, što znači da D i L glase *Dōbroj*, dok se ime *Drāga* i ostala ženska imena sklanjaju kao imenice. Osim u oblika n. p. *b* *e*-vrste vokativ se od nominativa razlikuje i u imena *a*-vrste na suglasnik te često i u oblika *e*-vrste sa sufiksom –*ic*- (*Rīkica*, ženska imena u kojih je taj sufiks nenaglašen i možda još koji oblik). Ti oblici pri (glasnu) dozivanju u V najčešće završavaju na produljeno –*a*, a u obraćanju unutar govora radi naglašavanja važnosti onoga što se govori, ili skretanja pažnje na –*e*. U općih se imenica *e*-vrste u kukljičkom razliku u V dobro čuva. Imena *Ivān* i *Krševān a* imaju samo u N, a u ostalim padežima na njegovu mjestu *a*, koje relativno rano ujednačavanjem prelazi i u N, dok ime *Marijān* ima *a* u svim padežima. Treba još samo znati da pri sklonidbi imena vrijede glasovne promjene navedene pod 2., I, (4.) te 10. A i 11.

¹² Pridjevi glase *drāg(i)* i *dōbar* (G – *dobrōga*).

¹³ S obzirom na to da se radi o osobama, ovdje nema posebna lokativnoga oblika kao u pravih pridjeva.

Od ponekoga se skraćena imena muža dobiva naziv za suprugu, npr. *Koštinica*, *Rařinica*. Oblik se sklanja kao ime. Ta je pojava rijetka i kod prezimena, a znatno je češća kod nadimaka (v.), a u svim je trima slučajevima karakteristična uglavnom samo za osobe rođene otprilike do kraja dvadesetih godina prošloga stoljeća.

4. Prezimena¹⁴

Kukljčani u svakodnevnoj komunikaciji gotovo i ne koriste prezimena u imeničkom obliku, kako su zapisana u ispravama, već kao pridjeve. Takvi se pridjevi tvore ili tako da im imenički oblik prezimena služi kao osnova (*Võjvõdić¹⁵* > *Võjvõdičev*), ili tako da postoji zajednička osnova za tvorbu pridjevskoga i imeničkoga oblika (*Měštrov* – *Měštrić*). Imenički se i pridjevski oblik mogu razlikovati po mjestu naglaska, kvantiteti naglašenoga sloga *a* i kvaliteti samoglasnika (*a/a/o*). Moguće je da naglasak imeničkoga oblika bude na prvom, a pridjevskoga na drugom slogu od početka (*Kùrić*: *Kuríčev*, *Milíc*: *Milíčev¹⁶*). Primjeri razlika samo u kvantiteti: *Bāčić*: *Bāčín*, *Māričić*: *Māričín*. Razlike u kvantiteti i kvaliteti ili samo u kvaliteti: *Hrābra*, *řāša*, *Rānj*, *Pūcar*: *Hrābrov*, *řāšin*, *Rānjev*, *Pūcorov*. Ukratko, u imeničkom se obliku prezimena nikad ne javlja *a* ni *o* nastalo od dugoga *a*, a s druge se strane iznadprosječno često javlja kratko *a* atipično za kukljčki govor. Te dvije pojave, kao i razlika u mjestu naglaska, mogle bi se protumačiti kao uklanjanje dijalektalnih osobina jer se imenički oblik prezimena upotrebljava uglavnom u službenim prilikama, kad se mjesni govor prilagođava gradskomu, a tomu uklanjanju s obzirom na upotrebu vjerojatno doprinosi i zapisivanje, u kojem ne postoji grafem za *a*.

Pridjevski se oblici sklanjaju kao posvojni pridjevi na *-ov*, *-ev*, *-in*, što i jesu, iako se sufiks *-ov* javlja mjestimično ondje gdje bismo s obzirom na imenički oblik očekivali *-in*. Naime, u kukljčkom nema razlike između sklonidbe određenih i neodređenih pridjeva, nego su pridjevi sa spomenutim sufiksima uglavnom samo zadržali sklonidbu neodređenoga lika (duži su oblici u G/A i D i L muškoga i srednjega roda rjeđi), a ostali su je izgubili te su kod nekih od njih jedino moguće razlike između atributivnoga i predikativnoga položaja u nominativu. Sklonidba pridjevskoga oblika prezimena izgleda

¹⁴ O raznolikosti kukljčkih prezimena kroz povijest, njihovoj rasprostranjenosti, gomilanju i odbacivanju prezimena u pojedinim obiteljima te o dvorima v. više u Maričić 2003.

¹⁵ Imeničke oblike pišem onako kako se prezimena službeno pišu, tj. s razlikovanjem *č* i *ć*, što je u slučaju imeničkoga oblika jedina moguća razlika u odnosu na kukljčki sustav, s tim da im često dodajem oznake za naglasak i duljinu, a ostale oblike zapisujem kukljčkim sustavom fonema.

¹⁶ S ovakvom pojavom nema veze par *Slavíc* (n. p. b) i pravilno izveden pridjev *Slavíčev*.

ovako: N – *Lěšin, Lěšina, Lěšino*; G – *Lěšin(og)a, Lěšine*; D – *Lěšin(om)u, Lěšinoj*; A – *Lěšin/Lěšin(og)a, Lěšinu, Lěšino*; V=N; L – *u/na/po Lěšinin i o/prema Lěšinin/Lešin(om)u, na/o Lěšinoj*; I – *Lěšinin, Lěšinun*; n/a/v – *Lěšini, Lěšine, Lěšina*; g – *Lěšinih*; d/l/i – *Lěšinin/Lěšinima(n)* (kao pridjev) i samo *Lěšinima(n)* (poimeničeno). Imenički se oblik prezimena u jednini sklanja kao i u standardu uz glasovne promjene navedene pod 2., I., 4. i 10. A te 11., dok u množini dolazi pridjevski oblik.

Zanimljiv je pridjevski oblik prezimena u množini muškoga roda koji označuje dio sela s dvorom kao jezgrom u kojem su živjeli¹⁷ mještani uglavnom istoga prezimena, tj. bliži i dalji rod, npr. *gōrnji i dōnji Běnini*. Taj je oblik najčešće nepromjenljiv, odnosno nastavak se -i proširio na većinu padeža, npr. *grēn u*¹⁸ *Běnini, bī san u Běnini, iz/od/po Běnini*. Sporadično se u genitivu javlja i nastavak -ih, npr. *u/iz Běninih*. Ipak, u instrumentalu se nastavak čuva: *Lěšini su spōjeni is Běninima*. Pridjev se pred ovakvim oblikom prezimena uredno sklanja, npr. n/a/v *gōrnji Běnini, g gōrnjih Běnini(h), d/l/i*¹⁹ *po gōrnjin/grnjima(n) Beninima* (bez pridjeva samo *po Běnini*). Koliko je prisutna ovakva podjela sela, dovoljno pokazuje sljedeći citat živa govora u kojem se opisuje kuda prolazi procesija na Tijelovo: “*Prōjde se uza Bāčini, ūnda se stāne nājprije ko kŭčice (nāmo kod Balōča). Ūnda se stāne ko Běnini... Vāj vāmo govōri, a nŭka nī ni bī u procēsiji. Dī ko Lōnīni? Dī ko Lōnīni? Nī istina, nego ko Běnini na lāskrīžju, i ūnda se prōjde uz Vŭlinovi, ūnda ko Źāšini stāne, od Źāšini uza onō dōli i stāne ko Bāčini.*”

Pridjevski se oblik prezimena i odnosi na ovakve dijelove sela, tj. ako se netko priženio, odnosno dođe u vlasstvo, njegova žena ne mijenja pridjevsko prezime, a ženino pridjevsko prezime nasljeđuju i njihovi potomci, pa je to jedan od slučajeva kad se pridjevsko i imeničko prezime ne poklapaju. Muž koji se priženio, ne mijenja pridjevsko prezime. Primjeri: Krševana Mavru, koji je došao u vlasstvo u Štrkovi oženivši se za Rajku Štrk, imenuju *Krševān Bŭrin* (nadimak) ili *Krševān Rājke Štrkove*, Dragutina Martinovića, koji se priženio kod Blaženke Štrk, *Drāgi Dŭjīn* (nadimak), Antu Bilana, koji se priženio kod Milke Benić, *Drāgi Mīlkin* ili *Drāgi Bilānov*, Anđela Martinovića koji se priženio kod Milenke Blagdan, *Āndelo Martīnov* ili *Āndelo Mīlenkin*, Antu Bačića, čiji je predak došao u Běnini, i njegovu ženu Mariju djevojački Meštrić *Ūzo* i *Ūzlovica Běnini* itd. Nema protuprimjera gdje žena ili potomci nekoga tko je došao u vlasstvo, nose njegovo pridjevsko prezime.

¹⁷ Gradnjom novih kuća te iseljavanjem iz starih i njihovom prodajom izgled, a u novije vrijeme i stanovništvo tih dijelova izmijenili su se.

¹⁸ Radi se o prijedlogu s genitivom, usp. *Grēn/bī san u tetē*.

¹⁹ Ovakve su konstrukcije doista rijetke, ali pretpostavljam da bi i u dativu trebali biti isti nastavci, dok za instrumental imam potvrdu.

Osim dvaju spomenutih oblika većina prezimena ima i poseban oblik djevojačkoga prezimena udanih žena, koji je imenica ženskoga roda, a izvodi se češće iz pridjevskoga oblika, a rjeđe on i pridjevski oblik imaju zajedničku tvorbenu osnovu, iako ona nije uvijek u oba oblika potpuno ista, npr. *Blagdanuša*, *Lišiška*, *Lōnīka*, *Pūcorka*, *Rānjevica*. Tako je, recimo, *Bilānka Bāčina* žena koja se iz *Bilānovi* udala u *Bāčini*, a vjerojatno se djevojački prezivala *Bīlan*, a udano se preziva *Bačić*, tj. oblik nema veze sa službenim nego je u vezi s pridjevskim prezimenom. Ovi se oblici sklanjaju kao ženska imena imeničke sklonidbe. Oni se i upotrebljavaju kao imena, što znači da služe i za imenovanje i za oslovljavanje, a kao odrednica može im poslužiti pridjevski oblik prezimena. Ne služe kao odrednica imenu niti obratno. Međutim, ovi su oblici gotovo izumrli. U većine žena koje su se udale do sredine dvadesetih godina prošloga stoljeća, ti su se oblici uvriježili tako da su istisnuli ime iz upotrebe. Od sredine dvadesetih godina pa do Drugoga svjetskoga rata to se događalo sve rjeđe da bi u žena udanih četrdesetih godina bili sasvim iznimnima. Otada se žene imenuju redovito osobnim imenom (rijetko nadimkom), a uz ime nekad kao odrednica dolazi prezime u pridjevskom obliku, a rjeđe neka druga odrednica, npr. ime muža kao posvojni pridjev, a u slučaju djevojaka i žena udanih za nekukljičane ime oca ili majke kao posvojni pridjev. Slično se imenuju i muškarci, s tom razlikom da se pri imenovanju muškaraca češće koriste nadimci jer više muškaraca ima neki nadimak, pa u muškaraca nadimci često istiskuju imena iz upotrebe. Osim toga, antroponimu ponekad slijedi ime i pridjevsko prezime oca, majke, muža žene itd. u genitivu, npr. *Srēčko Zlāte Bēnine*. Ovakvi genitivi vrlo često stoje pred općim imenicama, ali uvijek iza antroponima jer kao njihove odrednice funkcioniraju kao krnje apozicije, tj. *Srēčko Zlāte Bēnine* (sc. sin).

U ovom odjeljku dajem popis većine postojećih²⁰ kukljčkih prezimena u svim trima oblicima. *Bāčić*, *Bāčin*, *Bāčinka*; *Bačōka*, *Bačōkin*, *Bačōkinica*; *Bāljko*, *Bāljkin*, *Bāljkinica*; *Bēnić*, *Bēnin*, *Bēninka*; *Bīlan*, *Bilānov*, *Bilānka*; *Blāgdan*, *Blāgdonov*, *Blagdanuša*; *Bosōtina* (*Lūkin*, *Lūkinica* za sve Bosotine); *Bōško*, *Bōškov*, *Bōškovica*; *Būrcul*, *Būrculov*, *Būrculovica*; *Cūkar*, *Cūkrov*, *Cūkrovica*; *Gālić*, *Gālićev*; *Gēga*, *Gēgin*, *Gēginica*; *Gōbić*, *Gōbićev*, *Gōbićevica*; *Hrābra*, *Hrābrov*, *Hrābrovica*; *Ĵāša*, *Ĵāšin*, *Ĵāšinka*; *Ĵōja*, *Ĵōjin*, *Ĵōjinica*; *Kāica*, *Kāičin*, *Kāičinka*; *Kārlić*; *Korčulānić*, *Korčulānov*, *Korčulānovica*; *Košćica*; *Kūrić*, *Kurīćev*, *Kurīćevica*; *Lēša*, *Lēšin*, *Lēšinka*; *Lisīca*, *Lisīčin*, *Lišiška*; *Lōnīć*, *Lōnin*, *Lōnīka*; *Lōvrić*, *Lovrićev*, *Lovrićevica*; *Mārić*, *Mārićin*, *Mārićevica*; *Martīnović*, *Martīnov*, *Martīnovica*; *Māvra*, *Māvrov*, *Māvrovica*; *Māzor*, *Māzorov*, *Māzorovica*; *Mēštrić*, *Mēštrov*, *Mēštrovica*;²¹ *Mīlić*, *Milīćev*, *Milīka*;

²⁰ Imenički oblici prema Maričić 2003.

²¹ Za razliku od *meštrōvica* (učiteljica).

Môrović, Môrov, Môrovika; Ortulân, Ortulânov, Ortulânka, Pûcar, Pûcorov, Pûcorka; Pûšić, Pûšičev; Rânj, Rânjev, Rânjevica; Rušîn, Rušinov, Rušînka; Selestrîn, Selestrînov; Slavîc²², Slavîčêv; Strâžina, Strâžinov; Šangulîn, Šangulînov; Škròkov, Škròkov; Šîrk, Šîrkov, Šîrkovica; Tâba, Tâbin, Tâbinica; Vîhar, Vîhrov; Vojvòdić, Vojvòdičev; Vûlin, Vûlinov, Vûlinka.

Neka se prezimena koja više ne žive kao službena, još koriste u pridjevskom obliku i u obliku djevojačkoga prezimena udanih žena ili samo u pridjevskom obliku, pri čemu označavaju dio porodice s nekim drugim prezimenom. Ti su oblici: *Bârbin* i *Bârbinica*,²³ koji bi se možda mogli povezati s prezimenom Barbica (sada Martinović), *Bârtulov* – *Bartulović* (sada Leša), *Ĵureškin* – *Ĵureškin* (sada Martinović), *Kljèpin*, *Kljèpinica* – *Klepa* i *Kljepa* (sada Meštrić), *Šklòfov*, *Šklòfovica* – *Šklofov* (sada Koščica), *Tanjòžov*, *Tanjòška* – *Tanjožov* (sada Mavra). Kad se govori o nositelju ovakva prezimena, češće se koristi ono nego prezime šire porodice, dakle češće *Kljèpin* nego *Mèštrov*, češće *Bârtulov* nego *Lèšin*. Poznato mi je i da je po jedna muška osoba iz triju generacija (vjerojatno generacija ima više, a najmlađa generacija rođena četrdesetih godina 20. stoljeća) porodice Morović nosila nadimak *Gèta* (pridjev *Gètin*, naziv za suprugu *Gètinica*, npr., *Gètinica*, *Tînka* i *Marîja Gètine* (mati, žena i kći srednjega Gete)). S obzirom na to da su Morovići doselili na posjed izumrle obitelji Geta, možda je i nadimak *Gèta* preživjelo prezime, a prema naravi/upotrebi pridjevskih prezimena zaključujem da je barem dio njih mogao nadživjeti imenički oblik baš na ovakav način.

5. Nadimci

Nadimcima ovdje smatram antroponime koji se ne mogu dovesti u tvorbenu vezu ni s imenom ni s prezimenom.

Kukljički su nadimci relativno nezahvalna tema iz nekoliko razloga. Jedan je taj što je i meni i informantima značenje nadimaka često nejasno, a i onda kad je ono jasno, o uzroku se njegova davanja često može samo nagađati. Osim toga, o pogrđnim i porugljivim nadimcima i više ili manje točnim pričama vezanim uz njihovo nadijevanje nije sasvim zgodno pisati. Točnost je takvih priča nezgodno provjeravati kod nositelja ili osoba bliskih nositelju. A najvažnijim razlogom smatram činjenicu da često nisam mogao dobiti pouzdane podatke o tome kroz koliko se generacija određen nadimak proteže. Ipak ću napisati ono što mi je poznato, a smatram da se može napisati.

²² Jedini imenički oblik n. p. *b* u popisu, a svi ostali pripadaju n. p. *a*.

²³ Kao djevojačko prezime udane žene, ali i prema muževu prezimenu, dok su oblici *Škròkovica* i *Vîhrovica*, koliko znam, samo prema muževu prezimenu.

Kukljički se nadimci mogu podijeliti u dvije skupine, iako je ta podjela donekle proizvoljna. Prvu skupinu čine neslužbena imena, a drugu pravi nadimci.

1. Neslužbena imena.

Neslužbena su imena prilično rijetka. To su skraćeni oblici nekoga imena koje nositelju nije službeno, puna kratka kukljička imena ili oblici koji mogu podsjećati na imena, ali nisu kukljička imena, premda se kao imena percipiraju i koriste, npr. *Sùza* umjesto *Frânica* i *Màla* umjesto *Marìja* za osobe rođene dvadesetih i *Slàva* umjesto *Viktorija* za osobu rođenu četrdesetih godina prošloga stoljeća, *Pèrè* umjesto *Jakov* (imao je i pravi nadimak *Dâska*²⁴ za osobu rođenu krajem 19. stoljeća) i *Drâgi* umjesto *Āntè* za osobu rođenu oko Drugoga svjetskoga rata. Razlozi davanja navedenih neslužbenih imena nisu mi poznati osim za ime *Drâgi* umjesto *Āntè*. Antu Bilana roditelji su odlučili nazvati Ante po djedu koji je preminuo nedavno prije njegova rođenja. Međutim, baka ga od žalosti za suprugom nije mogla zvati Ante, pa ga je odlučila zvati Dragi, ali svećenik to ime nije htio upisati u crkvene knjige, pa je i u crkvene knjige i u matičnu knjigu rođenih ipak upisano ime Ante.

2. Pravi nadimci.

I pravi se kukljički nadimci mogu podijeliti u dvije skupine: u neregistrirana prezimena i prave nadimke u užem smislu.

A) Neregistrirana prezimena.

Neregistrirana su prezimena problematična kategorija. Ona postoje samo kao pridjevski oblici i djevojačka prezimena udanih žena, a nastala su od imena ili nadimaka ljudi koje današnji mještani nisu poznavali, a možda još nekako drukčije. Ona označavaju dijelove porodica, tj. dijelove dijelova sela. Tih je prezimena malo. Takva su prezimena: *Bobušinov* (*Maričić* – spominje se *stâri Bobušina*, kojega se moji informanti ne sjećaju), *Dūjîn* i *Dūjnica* (*Martinović* – javlja se u više generacija ime *Dūjè*), *Fôlin* i *Fôlinka* (*Bilan* i *Vôjvodić*), *Gradiškin* i *Gradiškinica* (*Karlič*),²⁵ spomenuti *Lûkin* i *Lûkinica* (*Bosotina*), *Mûškov* i *Mûškovića* (*Milić*), *Plèmičev* (*Maričić*), *Rîbičev* (*Maričić*), *Šûngov* i *Šûngovića* (većina *Selestrina*), *Škanzètov* (*Selestrin*). Kada se govori o nositeljima ovih prezimena rijetko se upotrebljavaju *Bobušinov*, *Plèmičev*, *Rîbičev* i *Fôlin* i *Fôlinka*, a češće se umjesto njih upotrebljavaju prezimena koja označavaju cijelu porodicu. Ostala se navedena neregistrirana prezimena upotrebljavaju relativno često.

---

²⁴ Za razliku od opće imenice *daskâ* (n. p. c).

²⁵ Karličići su raštrkani, pa su neki Gradiškini, neki Kurličevi itd. prema tome gdje se nalaze.

B) Pravi nadimci u užem smislu.

Pravi su nadimci u užem smislu česti u osoba rođenih do pedesetih godina prošloga stoljeća, a kasnije su rjeđi. Između nadimaka jednih i drugih postoje i određene razlike. Opisat ću ukratko samo nadimke osoba rođenih od kraja 19. stoljeća do pedesetih godina 20., od kojih su neki nasljeđivanjem prešli i na kasnije rođene osobe, a o kasnije stvorenim nadimcima reći ću samo nekoliko riječi na kraju dijela o nadimcima.

I kukljički se nadimci, kao i ostali, daju prema nekoj fizičkoj ili karakternoj osobini ili mani, navici, zanimanju nositelja, anegdota vezanoj uz nositelja i sl., npr. *Rīcè* (= kovrčav), *Còto* (= šepav, venetski: *zoto*), *Dròbilica* (zbog govornosti), *Dâska* (prema psovci *kûrbu ti dâsku*). Kako sam već spomenuo, nadimke uglavnom imaju muškarci, a žene s nadimcima relativno su rijetke. Manji se dio muških nadimaka nasljeđuje, tj. živi u dvjema ili trima generacijama u imeničkom obliku. Ženski se nadimci ne nasljeđuju. Posvojni se pridjev izveden iz nadimka u slučaju gotovo svih nadimaka koristi kao odrednica antroponima (imena, nadimka, djevojačkoga prezimena udane žene itd.) supruge, djece i snahe (u slučaju ženskih nadimaka uglavnom samo djece), npr. *Krševân Dâskin* sin je Jakova kojega su zvali *Dâska* i *Pèrè*, ali je njegov unuk *Srèčko Krševânov* ili *Srèčko Zlâte Bènine, Bènin, Zlâtin* itd. Sasvim se rijetko posvojni pridjev izveden iz nadimka koristi i kao odrednica antroponima unuka, npr. *Bûrin*. Iz mnogih se posvojnih pridjeva, koji su najčešće pravilno (v. b. 26) izvedeni od nadimaka, sufiksom *-ic-*, na koji se dodaju nastavci *e-*vrste, kao i u slučaju nekih imena i prezimena gotovo uvijek pravilno izvodi naziv za suprugu, npr. *Bûmba* > *Bûmbin* > *Bûmbinica*, *Āari* > *Āarov* > *Āarovica*, ipak *Bâkîja* > *Bâkîjin* > *Bâkînica*. Pravila o sklonidbi imena vrijede i za nadimke i nazive za suprugu. Posvojni se pridjevi izvedeni iz nadimaka sklanjaju kao pridjevska prezimena.

U ovom odjeljku navodim nekoliko kukljičkih nadimaka čiji su prema sjećanju mještana prvi nositelji osobe rođene u vremenu od kraja 19. do pedesetih godina 20. stoljeća, a uz neke od njih u zagradama dajem tumačenja mještana o uzroku nadijevanja određena nadimka, a ako je uzrok nejasan, dajem neke značajke nositelja koje bi mogle biti uzrok. Ako smatram da sam siguran koji je uzrok davanju nekoga nadimka, ispred zagrade stavljam znak +. Za neke sam nadimke u zagradama objasnio i od kojih su riječi izvedeni ili s kojim bi se riječima mogli povezati. Uz muške nadimke navodim i naziv za suprugu ako se upotrebljava. Osim toga, uz muške nadimke n. p. *b* i *one* na *-i* dajem i nastavak *G*, a uz one čiji se nominativni i genitivni zadnji slog razlikuju u kvantiteti, i pun oblik *G*.

1. Nadimci nekoliko generacija.

Ovi nadimci, koliko se mještani sjećaju, žive najčešće u dvije, rjeđe u tri generacije. Ako se nadimak po sjećanju mojih informanata javlja u tri generacije, to označavam brojkom 3 iza nadimka. Nazivi za suprugu odnose se na suprugu prvoga nositelja, a rijetki sporadično i na suprugu drugoga. *Câr*, *Cârovica*; *Gājō*, *Gājīnica*; *Garîn* 3 (po tamnoj puti), *Garīnovica*; *Güčina* (*güča* = potkošulja – nadimak se povezuje sa siromaštvom), *Güčīnovica*;²⁶ *Mîš*, *Mîša* 3 (možda rast i štedljivost); *Müdrë* 3; *Pëžō* 3 (možda ima veze sa sitnom građom), *Pëžīnica*; *Přvác*, *-vcâ* + (prvi je nositelj ili njegov otac pričao da je imao pijetla teška 50 kilograma); *Přvalica* (po dobru pjevanju); *Špëri*, *-a* (nositelji brzo i pomalo nerazgovjetno pričaju, ali nije jasno je li nadimak s tim u vezi), *Špërovica*; *Tûmban* – sin *mlâdi Tûmban* (nekomunikativne osobe), *Tûmbanovica*; *Vlâh* + (porijeklo iz zadarskoga zaleđa).

2. Nadimci jedne generacije.

A) Muški. Rijetki se od ovih nadimaka sporadično prenose na potomke. *Bâkija*, *Bâkīnica*;²⁷ *Bâldë*, *Bâldīnica*; *Baldëci*, *-a*, *Baldëčovica*; *Banjâra*; *Bâtara* (ovaj i prethodni nadimak povezuje se s nekim brodom, ali nemam određenijih obavijesti); *Bêli*, *-oga* +(svijetla kosa); *Bûmba* (eksplozivna narav), *Bûmbīnica*; *Bûra* (po naravi); *Cōto* +(šepav – venetski *zoto*); *Čâri*, *-oga* (usp. tal *Chijaro*, ali se ne zna zašto su nositelja tako zvali), *Čârovica*; *Čīčo*; *Čōrë* +(ostao bez oka u Drugom svjetskom ratu); *Čülë*; *Dâska* +(prema psovci *kûrbu ti dâsku*), *Dûndo* (bio pomorac – možda prema plovidbi na jugu Hrvatske); *Glâvo* rođen na početku stoljeća i *Glâvō* stariji dvadesetak godina; *Gôbo* +(grbav – usp tal. *gobbo*); *Gōlë* (vjerojatno prema siromaštvu), *Gōlīnica*; *Gûnâc*, *-ncâ* (*gûnâc* = kunić; nadimak možda ima nekakve veze s izgledom nositelja); *Ĵarčič*, *-â*; *Kalabârdo*, *Kalabârđovica*; *Kara(m)bîn* (bio žandar), *Kara(m)bīnovica*; *Karâula*; *Knjâjō* +(knjâstav = kljast), *Knjâjīnica*; *Kosîr*, *-â*; *Kûki*, *-a* (visok i malo pognut); *Kûnsul*; *Kûšalo*; *Kûšō* (*kûšō* je hipokoristik za *kum*); *Lōjō* (sam je nositelj nadimak izvodio od riječi *loj*); *Lōza*;²⁸ *Mânja* (smatra se da je nadimak odatle što je nositelj, koji je bio gostioničar, često upozoravao da se gostima treba manje točiti), ponekad *Mânjinica*; *Maslīna*;²⁹ *Mēdič* (nadimak je nositelj dobio kao dijete bez roditelja koje se prehranjivalo idući od kuće do

²⁶ Od muških se antroponima na *-ina* posvojni pridjev radi blagoglasja izvodi sufixsom *-ov*, *Strâžinov* (*ovo se prezime percipiralo kao muški antroponim*), *Bobušinov*, a tako i *Güčinov*.

²⁷ Zanimljivo je da se za njihove kćeri kaže *Divna* i *Biserka Bâkīničine* možda jer je otac kao pomorac rijetko bio kod kuće, ali s obzirom na to da se ovi oblici upotrebljavaju slično kao i djevojačka prezimena udanih žena, ovakva upotreba i nije neočekivana.

²⁸ Vlastita imenica *lozâ* pripada n. p. c.

²⁹ Vlastita je imenica *mâslina*.

kuće); *Migalo*; *Miš*, *Miša* – nije u srodstvu s nositeljima istoga nadimka pod I; *Mřva*; *Pășko*; *Păuk* (nositelj je tih i nepredvidljiv); *Pinac*, -*ncă* (riječ označava muški spolni organ); *Poglavarič*, *Poglavariča*; *Popara*; *Pūhālo* (nadmenost); *Pūpilo* (nekima u obitelji ne raste brada), *Rāža*; *Rīcē* – dva nositelja *Bēnin* i *Bacōkin* +(ričav = kovrčav), *Rīcīnica* u oba slučaja; *Sēbura/Sābura*, *Sēburinica/Sāburinica*; *Sikīra*, ponekad *Sikīrinica*; *Šāri*, -*oga* – *Martīnov* i *Milīčev* +(šaren, ovdje: pjegav), *Šārčēvica*³⁰; *Šēstan* +(šesti prst na nozi); *Štūfa* (*štūfa* = dosada) ponekad *Štūfinica*; *Tāša*, *Tāšīnica*; *Tīčor* (navodno se vješto penjao po drveću), ponekad *Tīčorovica*; *ūzo*, G – *ūzla*, V=N (*ūzo* = uzao, čvor), *ūzlovica*; *Vrāg* (vjerojatno narav i neki postupci).

B) Ženski: *Bāka* (snažna građa), *Beloglāvka* +(svijetla kosa), *Drōbilica* +(govorljivost), *Knjāja* i češće *Knjājica* +(knjāstav = kljast), *Křnja* +(loši zubi), *Mrlāka* (nositeljica je bila patuljasta rasta; možda bi se dalo povezati s tal. *Morlacca*), *Polušica* +(polušica = blizanka općenito, a kao nadimak se odnosi na dvije određene blizanke), *Popišīnka*, *Rūda* +(rūd(l)av = kovrčav), *Škūfija* (nositeljica je bila štedljiva i imala navodno tešku narav).

Neki se od ovih nadimaka upotrebljavaju i za imenovanje i za oslovljavanje, a drugi uglavnom samo za imenovanje, osobito oni pogrđni i porugljivi. Nadimci kao *Bāka*, *Beloglāvka*, *Cōto*, *Čōrē*, *Drōbilica*, *Gōbo*, *Karāula*, *Lōjō*, *Migalo*, *Miš*, *Mrlāka*, *Mūdřē*, *Pinac*, *Poglavarič*, *Popišīnka*, *Škūfija*, *Tūmban*, *Vrāg* upotrebljavaju se samo za imenovanje, dok su se nadimci kao *Bākija*, *Banjāra*, *Čāri*, *Čūlē*, *Dāska*, *Dūndo*, *Gājō*, *Garīn*, *Glāvō*, *Gōlē*, *Gūčina*, *Kūnsul*, *Kūšalo*, *Pășko*, *Pēžō*, *Polušica*, *Pūpilo*, *Rīcē*, *Sēbura*, *Sikīra*, *Šāri*, *Špēri*, *Ūzo* i pripadajući nazivi za supruge upotrebljavali i za oslovljavanje. Čini se da upotreba nadimka pri oslovljavanju ne ovisi samo o tom je li on pogrđan ili porugljiv ili ne, nego i o naravi nositelja, okolnostima u kojima je dobiven, naknadno dodanim konotacijama i možda još o nekim činiteljima. Tako je, na primjer, nositelj nadimka *Balōči* dugo vremena bez ljutnje prihvaćao taj nadimak, ali ga u zadnje vrijeme više tako ne prihvaća. Neki se nadimci i pri imenovanju rijetko upotrebljavaju ili zato što se iz nekoga razloga ne uvriježe ili već zato što su vrlo pogrđni (*Pinac*). Nadimak se *Vrag* pri imenovanju često upotrebljava, iako bi se zbog snažnih konotacija možda očekivalo suprotno. Posvojni se pridjevi kao odrednice antroponima, a i nazivi za supruge izvedeni iz takvih nadimaka gotovo i ne upotrebljavaju.

Nadimci su u osoba koje su se rađale od pedesetih godina 20. stoljeća naovamo rjeđi i drukčije prirode nego raniji nadimci, a glavni su uzrok tomu urbanizacija Kukljice te život i rad mnogih Kukljičana u Zadru

³⁰ Pridjev *Šārčēv* postoji, ali se ne koristi kao odrednica antroponima, nego se kao odrednica koristi genitiv imena i prezimena, npr. *Gōrdana Šāroga Martīnova* (naglasak *Gōrdana* jer se dotična osoba udala u Nin i tako izgovara svoje ime, a onda i ostali).

tijekom većega dijela godine, što dovodi do razbijanja seoske zajednice. Dok raniji nadimci, barem u slučaju imenovanja, većinom istiskuju imena, i upotrebljavaju ih svi mještani, a ne samo određena skupina, kasniji se nadimci rijetko upotrebljavaju, uglavnom u podrugljivu smislu, a određen ih krug/generacija češće upotrebljava od ostalih. Iz njih se ne izvodi posvojni pridjev kao odrednica antroponima, a kamoli naziv za suprugu. Evo samo nekoliko primjera novijih nadimaka: *Kalimêro* +(noviji nadimak jednoga od braće čiji je nadimak bio *Balòči*, prema istoimenom dućanu, koji je bio unajmio), *Snāgā* i *Trinaèstič* +(oba se nadimka odnose na priče o spolnoj moći nositelja), *Sīpa* i *Strūja* +(prvi se nadimak odnosi na izgled nositeljevih očiju, a drugi na njegovo zanimanje (električar)), *Drvèni* +(nositelj je stolar, ali su mu i reakcije i kretnje spore), *Stagùc* (*stagùc* = peteljka), *Taksìsta* +(nadimak je nastao na temelju priče da nositelj često laže), *Telegrafista* +(nadimak je u vezi s činjenicom da nositelj muca), *Glumica*³¹ +(nositeljica je namjeravala upisati akademiju glume), *Kòfa* (*kòfa* je veća pletena košara s dvjema ručkama).

6. Literatura

- Benić, Mislav uskoro, *Der Akzent bei den Verben in der Mundart der Ortschaft Kukljica*, IWoBA III.
- Kapović, Mate 2003. Razvoj starih dugih samoglasa u hrvatskom i ostalim slavenskim jezicima, *Filologija*, 41, 51–82.
- Langston, Keith 2006. *Čakavian prosody*. Bloomington, Indiana: Slavica Publishers.
- Maričić Kukljčanin, Tomislav 2000. *Rječnik govora mjesta Kukljica*. Zadar: Matica hrvatska.
- Maričić Kukljčanin, Tomislav, 2003, *Kukljica* (monografija). Zadar: Matica hrvatska.
- Moguš, Milan 1977. *Čakavsko narječje*. Zagreb: Školska knjiga.

Kratice

Padeži

Jedninske padeže označavam velikim (N, G, D itd.), a množinske malim (n, g, d itd.) početnim slovima.

Ostalo

- n. p. - naglasna paradigma
- f. - femininum, ženski rod
- sc. - scilicet, podrazumijeva se

³¹ Dva su zadnja nadimka sasvim nova i odnose se na osobe rođene osamdesetih godina prošloga stoljeća. Mladi Kukljčani izgovaraju *Glumica*, a tako i *Snāga*.

Über die Anthroponyme in Kukljica im 20. Jahrhundert

Zusammenfassung

In diesem Artikel werden die Vornamen in drei Zeitabschnitten (vor und nach dem Zweiten Weltkrieg und nach den Siebzigerjahren), dann die Nachnamen in ihren drei Formen (offizieller Nachname, adjektivische Form und Mädchennachname verheirateter Frauen) und am Ende die unterschiedlichen Beinamen im Ort Kukljica auf der Insel Ugljan im 20. Jahrhundert beschrieben, und es werden kürzere Listen dieser Anthroponyme gegeben. Bei der Beschreibung der Anthroponyme werden ihre phonologischen und morphologischen Eigenschaften sowie ihr Gebrauch besonders berücksichtigt. Am Anfang steht eine kurze Darstellung des Phonemsystems und der Prosodie der Mundart von Kukljica und ein paar wichtige Lautgesetze, auf die später im Artikel Bezug genommen wird.

Ključne riječi: antroponimija, Kukljica, prezimena, nadimci

Key words: anthroponymy, Kukljica, family names, bynames